

USTAVNI SUD CRNE GORE
Gospođa Snežana Armenko, predsjednica

Podgorica, 4. 11. 2024. godine

Poštovana gospođo Armenko,

u ime Akcije za ljudska prava (HRA) i Centra za demokratsku tranziciju (CDT), zahvaljujemo na pozivu da prisustvujemo proslavi jubileja 60 godina postojanja Ustavnog suda Crne Gore. To je ozbiljan jubilej, koji bi trebalo da znači i zrelost institucije odgovorne za očuvanje ustavnosti, zakonitosti, posebno u vidu zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.

Međutim, povodom jubileja ponovo pokušavamo da, u opštem interesu, skrenemo pažnju na razloge za ozbiljnu zabrinutost povodom postojećeg djelovanja Ustavnog suda. S jedne strane, ukazujemo na kontinuirani **nedostatak transparentnosti**¹, neefikasnost i zatvorenost institucije, a sa druge na **ugroženost njenog integriteta činjenicom da dvoje od šest sudija uzurpira sudijsku funkciju** suprotno Ustavu Crne Gore.

U cilju poboljšanja transparentnosti, predlažemo da Ustavni sud 60 godina postojanja obilježi i objavom plana za rješavanje preko 2000 zaostalih ustavnih žalbi i preko 300 inicijativa za ocjenu ustavnosti, uz obavještavanje javnosti o redoslijedu kojim će se ovi predmeti rješavati. Predlažemo i da se za predmete o kojima se odlučuje prioritarno objavi i obrazloženje za odlučivanje preko reda.

Transparentost bi trebalo unaprijediti i tako da se blagovremeno objavljuju datumi održavanja sjednica i spisak predmeta o kojima će se na njima odlučivati. Predlažemo da predsjednica suda poziv za održavanje sjednice sa spiskom predmeta o kojima će se odlučivati objavi na internet stranici istog dana kada ga uputi sudijama, što ne bi trebalo da predstavlja ni dodatni trošak ni posebno opterećenje.

Zatvorenost suda je posebno primjetna u kontekstu postupanja po izbornim žalbama. ODIHR iz godine u godinu ponavlja da je za veću transparentnost u rješavanju izbornih sporova potrebno uspostaviti javni registar žalbi i održavati javne rasprave, uz prisustvo i izlaganje stranaka.² Takođe, naglašavaju da Ustavni sud treba obavezno da objavljuje sve izborne žalbe i odluke na svojoj internet stranici i blagovremeno ih dostavlja strankama. Međutim, umjesto hitnog prosljeđivanja izbornih žalbi Državnoj izbornoj komisiji (DIK) radi izjašnjenja, što je bila ranija praksa, sada se taj postupak odlaže danima, čak i sedmicama, i formalističkim tumačenjem postupa suprotno cilju zakona. Kratki rokovi za odlučivanje o izbornim žalbama nijesu slučajni – oni su utemeljeni na standardu hitnosti u zaštiti izbornih prava. Iz duha i smisla Zakona sasvim je jasno da dostavljanje žalbi DIK mora biti izvršeno bez odlaganja da bi se omogućila pravovremena reakcija, uz poštovanje rokova od 24 časa za dostavu odgovora i 48 časova za

¹ Pogledati pismo Akcije za ljudska prava Ustavnom sudu od 25.04.2014, dostupno na: <https://www.hracion.org/wp-content/uploads/25-4-2014-ustavni-sud.pdf>, pismo Ustavnom sudu od 10.03.2017, dostupno na: <https://www.hracion.org/wp-content/uploads/Pismo7.pdf>

² Montenegro, Parliamentary election 7 April 2013, OSCE/ODIHR Limited Election Observation Mission Final Report; Montenegro, Parliamentary election 30 August 2020, ODIHR Limited Election Observation Mission Final Report; Montenegro, Early parliamentary election 11 June 2023, ODIHR Limited Election Observation Mission Final Report.

donošenje odluke Ustavnog suda. Za sve to vrijeme javnost nema zvaničnu informaciju ni o broju primljenih žalbi. Ovakvo odugovlačenje predstavlja ozbiljnu prijetnju zaštiti izbornih prava i praksa je koja se mora mijenjati.

Posebno smo zabrinuti zbog činjenice da dvoje od šest sudija i dalje obavlja funkciju uprkos tome što su ispunili zakonske uslove za starosnu penziju na osnovu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, pa im je funkcija morala prestati na osnovu Ustava (član 154, stav 1)³ - sudija Budimir Šćepanović, koji je u maju mjesecu navršio 65 godina života, i Desanka Lopičić, koja je stekla uslov za penziju sa 40 godina radnog staža. Međutim, oboje i dalje postupaju u predmetima, a da ni Skupština ni predsjednik države nijesu zvanično obaviješteni da im je funkcija morala prestati, što je suprotno Zakonu o Ustavnom sudu (član 7 stav 2).

Kao što znate, svim sudijama redovnih sudova u Crnoj Gori sudijske funkcije prestaju u skladu sa identičnom Ustavnom obavezom kad „ispune uslove za starosnu penziju“. Ovi uslovi su propisani Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.⁴ Jedino sudije Ustavnog suda, mada ne sve (!),⁵ insistiraju na tome da im funkcija traje duže i koriste situaciju da sopstvenu odluku nameću kao pravilo.

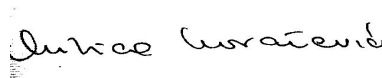
Ovakvim postupanjem Ustavni sud ozbiljno ugrožava vladavinu prava. Podsjećamo da je osnovni uslov za ulazak Crne Gore u Evropsku Uniju da ima institucije koje su sposobne da vladavinu prava obezbijede.

Pozivamo Vas da kao predsjednica Ustavnog suda, preduzmete konkretne i hitne korake ka uspostavljanju transparentnosti rada Suda i poštovanja ustavnih i zakonskih odredbi koje regulišu njegov rad.

Srdačan pozdrav,

Tea Gorjanc Prelević
Izvršna direktorica
NVO Akcija za ljudska prava

Milica Kovačević
programska direktorica
NVO Centar za demokratsku tranziciju

³ Član 154, st. 1 Ustava Crne Gore: "Predsjedniku i sudiji Ustavnog suda prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je izabran ako to sam zatraži, **kad ispuní uslove za starosnu penziju** ili ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora."

⁴ Član 121, st. 2 Ustava Crne Gore: "Sudiji prestaje funkcija ako to sam zatraži, **kada ispuní uslove za ostvarivanje prava na starosnu penziju** i ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora."

⁵ Informacija iz Vašeg pisma od 29. oktobra: "Na sjednici Ustavnog suda Crne Gore od 27. juna 2024. godine nije postignuta saglasnost da se utvrdi ispunjenost uslova za prestanak sudijske funkcije za sudiju koja u decembru ove godine ispunjava uslov od 65 godina života jer se za predlog izjasnilo dvoje sudija dok je četvoro bilo protiv".